

Oponentní posudek disertační práce:

**MOŽNOSTI ZÁHRADNÍCKEJ PRODUKCIE
V URBÁNNYCH ÚHORoch A VEREJNÝCH
PRIESTRANSTVÁCH POSTINDUSTRIÁLNEHO MESTA**

Autorka práce: Ing. Jana Adamková

Vedoucí práce: doc. Ing. arch. Karel Havliš, PhD.

Oponent: doc. Ing. arch. Jiří Löw

1. Vybrané téma práce je v současnosti velmi aktuální až naléhavé, zejména ve velkoměstech. Systematicky se zabývat městským komunitním zahradničením již dávno není vizionářskou představou, ale spontánně vzniklou a dynamicky se rozvíjející neprofesionální funkcí městských prostorů.

2. Doktorandka si dala za cíl „zostavit' prehľad a typológiu urbánnych priestorov naviazaných na mestské záhradničenie (urban gardening)“. Tento cíl bezezbytku splnila a to až do místy zbytečných detailů.

3. Způsob řešení problematiky je vysoce profesionální, ač doktorandka používá řádně ocitované široké spektrum dílčích poznatků, výsledná analýza a evalvace těchto údajů, stejně jako jejich interpretace je jejím osobitým přínosem.

4. Práce docela užitečně pojmenovává jednotlivé typy prostorů městského zahradničení a vytváří ucelený aparát pro městskou správu i jednotlivé komunity.

Diskuze: součástí vědecké práce i její obhajoby má být i odborná diskuze, která není dehonestující kritikou, ale precizujícím dialogem. I já mám několik diskuzních poznámek k práci:

str. 14 - názvosloví: agri-kultura (agri = lat. pole!) je tedy totéž jako zemědělství a nevystihuje přesně náš pojem. Nezdá se mi to proto přesné, ale je snesitelné

str. 15 – městské zahradničení obsahuje automaticky i městská zahradnictví = komerční činnost v blízkosti odbytiště. Zásadně významná a vysvětlující je proto definice pojmů městské individuální a kolektivní zahradničení.

str. 16 – co však považuji za špatné je termín urbánní úhor. Jak správně doktorandka poznamenává je to půda po část roku neobděláná, ale pouze periodicky (úhor stejně jako starší termín příloh jsou součástí přílohového a trojpolního zemědělského hospodaření!) a cyklicky se obnovují. Naše nevyužívané plochy jsou však typická lada (fallow) – tedy pozemky funkčně opuštěné – ponechané ladem. Jim lépe odpovídá i ang. pojem stalled = zastavit, ne zastavovat.

str. 22 – vznik městských zahrad zdaleka nezačíná až v 19. století – po celý ranný středověk (cca do konce 13. století) byly zahrady samozřejmě součástí městských parcel a až zahušťování zástavby v pevném hradebním obvodu (14. a 15. století) se město změnilo v stavební slumy s vražedným životním prostředím. Tehdy se začíná plně rozvíjet příměstské zemědělství měšťanských statků (terra promiscua a renesanční villa rustica) – viz Pražsko, Brněnsko atd...

str. 24 – zde se neorganicky objevuje pojednání o okrasných zahradách v minulosti, přičemž se ztrácí zásadní rozdíl mezi produkčními zahradami a zahradami okrasnými.

Klasické, stále dokola opakované teze míchají dohromady biblický obraz ráje s produkční krajinou niv. Doktorandce jakoby potom unikl zásadní rozdíl mezi okrasnou (skutečně model ráje = ale v biblickém ráji se nepracuje!!) a hospodářskou (snadné obdělávání superúrodných zaplavovaných niv). Právě okrasná linie typu oáza (lépe než bible) je založena na kontrastu matrice (běžného okolí, pozadí) a singularity (výjimky, figury) a lze ji sledovat přes antický peristyl, klášterní rajske dvory a renesanční zahrady.

Spíše než klasicistní teorie anglický park vytvořily ovčí pastviny v oceánském klimatu, doplňované kýčovitými napodobeninami saletů viděných anglickou šlechtou na kavalírských jízdách do Itálie, později i orientu.

str. 28 – už se zase ztrácím v terminologii – co je to krajinná architektura – neznám stavbu, která by nebyla stejná na vesnici či v městě či ve volné krajině.

- atmosféru doby koncem 19. století a představy o ideálech nového industriálního světa nejlépe vystihují romány J. Verna a jeho popis zlého města (Stahlstadt) a hodných měst (Franceville v Ocelovém městě příp. Standard Island v Plovoucím ostrově).

Čím více se doktorandka od všeobecného dostává ke konkrétnímu, tím lepší její práce je, a to jak v:

- kap. Vztah urbanistických koncepcí a zahradních ploch ve 20. století

tak v:

- kap. Městské zahradničení v historickém kontextu

- v kap. „Městské zahradničení v kontextu současnosti, benefity zahradničení v městském prostředí“ však již opět nacházím některá diskutabilní tvrzení – např. nejsem dost dobře schopen odlišit aspekt společenský (=socialis) od sociálního (=socialis).

- Za klíčový aspekt komunitních zahrad považuji jejich sousedskou (komunitní) kontrolu prostoru a jeho ochranu.

str. 41 – v kap. Ekologický aspekt – toto dobro nelze zaměňovat za environmentální! Přesto, že novináři slovu ekologie vtiskli význam životně prostředí, měli bychom se asi ve vědecké práci řídit základní definicí ekologie jako přírodovědné disciplíny. Tento termín navíc v dalším textu nahrazuje doktorandka správným termínem environmentální.

- Tvrzení v kap., že zahrádkaření zvyšuje vhodně biodiverzitu je ve světle celých vln invazních druhů u nás, zanesených právě zahradníky, dokonce nebezpečné. Zajisté nejekologičtější přístup by byl nechat městská lada kontrolovaným přírodním procesům. Městské zahradničení tak vždy bude náhradní využití, narušující přirozený sukcesní vývoj městských lad.

-kap. Výzvy vyplývající ze zahradničení v městském prostředí

se vrací ke kvalitnímu popisu situace, včetně velmi dobře sestavených hodnotících setů, a nemám připomínku.

Seznam modelových lokalit i jejich geografická rozprostřenost jsou ohromující a tvoří základní část práce doktoranda a to i přesto, že jde o výzkum dálkový.

-kap. „Celkové hodnocení projektu“

str. 152 – není mi jasný důvod vybočující kategorie „Měřítko - strategie“, ani její obsah. Stejně jako u kategorie „Vlastnictví pozemku“ nechápu sloučení tří situací do jedné kategorie „poloveřejné“ – plochy jsou buď veřejné, ale pronajaté, takže padají do soukromých, nebo jsou vyhrazené = pod správou určité komunity se sousedskými typy vztahů a ochrany (viz. výše).

V dalších částech jsou však tyto drobné nedostatky eliminovány hodnocením reálných modelových území, které považuji za bravurní, stejně jako způsob potvrzení vstupních hypotéz práce.

5. Textová zpráva je bohatě doplněna grafickým materiálem, dobře pracuje s výtvarně zpracovanými diagramy a logy. Po formální stránce je tak práce zcela vyhovující.
6. Disertační práce splňuje podmínky uvedené v § 47 odst. 4 zákona o vysokých školách č. 111/1998.
7. Na základě prostudování předložené disertační práce jednoznačně doporučuji její přijetí k obhajobě.

V Brně 25.4.2019

Doc. ing. arch. Jiří Löw